

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

21 декември 2023 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Европейска заповед за арест — Рамково решение 2002/584/ПВР — Член 1, параграф 3 — Член 15, параграф 2 — Процедури за предаване между държавите членки — Случаи, при които не се допуска изпълнение — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 7 — Зачитане на личния и семейния живот — Член 24, параграфи 2 и 3 — Отчитане на висшия интерес на детето — Право на детето да поддържа редовно лични отношения и пряк контакт с двамата си родители — Майка с малки деца, които живеят с нея“

По дело C-261/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия) с акт от 19 април 2022 г., постъпил в Съда на 19 април 2022 г., в рамките на наказателно производство срещу

GN,

при участието на:

Procuratore generale presso la Corte d'appello di Bologna,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, L. Bay Larsen, заместник-председател, К. Jürimäe (докладчик), С. Lycourgos, Е. Regan, F. Biltgen и N. Piçarra, председатели на състави, Р. G. Xuereb, L. S. Rossi, ММ., I. Jarukaitis, А. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl, I. Ziemele и J. Passer, съдии,

генерален адвокат: Т. Šarpeťa,

секретар: С. Di Bella, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 28 март 2023 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за GN, от R. Ghini, avvocato,

* Език на производството: италиански.

- за Procuratore generale presso la Corte d'appello di Bologna, от А. Scandellari, sostituto procuratore della Repubblica,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от S. Faraci, avvocato dello Stato,
- за унгарското правителство, от М. Z. Fehér и К. Szíjjártó, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от К. Bulterman, J. М. Hoogveld и Р. Р. Huurnink, в качеството на представители,
- за Съвета на Европейския съюз, от К. Pleśniak и А. Stefanus, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от S. Grünheid и А. Spina, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 13 юли 2023 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася, от една страна, до тълкуването на член 1, параграфи 2 и 3 и на членове 3 и 4 от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, 2009 г., стр. 24) (наричано по-нататък „Рамково решение 2002/584“), и от друга страна, до валидността на тези разпоредби с оглед на членове 7 и 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е отправено във връзка с изпълнението в Италия на европейска заповед за арест, издадена от белгийските съдебни органи по отношение на GN за целите на изпълнението в Белгия на наказание лишаване от свобода.

Правна уредба

Международното право

- 3 Конвенцията за правата на детето е приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 20 ноември 1989 г. (*Recueil des traités des Nations unies*, Vol. 1577, р. 3; обн. ДВ, бр. 55 от 12 юли 1991 г.).

4 Член 3, параграф 1 от тази конвенция предвижда:

„Висшите интереси на детето са първостепенно съображение във всички действия, отнасящи се до децата, независимо дали са предприети от обществени или частни институции за социално подпомагане, от съдилищата, административните или законодателните органи“.

Правото на Съюза

5 Текстът на съображение 6 от Рамково решение 2002/584 е следният:

„Европейската заповед за арест съгласно настоящото рамково решение е първата конкретна мярка в областта на наказателното право, която прилага принципа за взаимно признаване, който Европейският съвет определя като „крайгълния камък“ на съдебното сътрудничество“.

6 Член 1 от това рамково решение, озаглавен „Определение на понятието европейска заповед за арест и задължение за изпълнението ѝ“, предвижда:

„1. Европейската заповед за арест е съдебно решение, което е издадено от държава членка, с оглед задържане и предаване от друга държава членка на издирвано лице, с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане.

2. Държавите членки следва да изпълнят всяка европейска заповед за арест въз основа на принципите на взаимното признаване и в съответствие с разпоредбите на настоящото рамково решение.

3. Рамковото решение няма действие по отношение на изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 [ДЕС]“.

7 В член 3 от посоченото рамково решение са изброени случаите, при които не се допуска изпълнение на европейска заповед за арест, а в членове 4 и 4а — случаите, при които изпълнението ѝ може да бъде отказано.

8 Член 7 от същото рамково решение, озаглавен „Сезиране на централния орган“, предвижда в параграф 1, че всяка държава членка може да определи централен орган, а когато правната ѝ система го предвижда, и повече от един централен орган, който да подпомага компетентните съдебни органи.

9 Член 15 от Рамково решение 2002/584, озаглавен „Решение за предаване“, гласи:

„1. Изпълняващият съдебен орган следва да реши в сроковете и при условията, определени в настоящото рамково решение, дали лицето да бъде предадено.

2. Ако изпълняващият съдебен орган счита, че предоставената от издаващата държава членка информация е недостатъчна, за да вземе решение за предаване, той следва да поиска незабавно да му бъде предоставена необходимата допълнителна информация, особено що се отнася до членове 3—5 и член 8 и може да определи срок за получаването ѝ, отчитайки необходимостта от спазването на посочените в член 17 срокове.

3. Издаващият съдебен орган може по всяко време да изпраща необходима допълнителна информация на изпълняващия съдебен орган“.

- 10 Член 17 от това рамково решение уточнява сроковете и процедурите за вземане на решение за изпълнение на европейската заповед за арест.
- 11 Съгласно член 23 от посоченото рамково решение, озаглавен „Срокове за предаване на лицето“:

„1. Издирваното лице трябва да бъде предадено възможно най-скоро на определената от съответните органи дата.

2. То следва да бъде предадено не по-късно от 10 дни след окончателното решение за изпълнение на европейската заповед за арест.

[...]

4. По изключение предаването може да бъде временно отложено поради сериозни причини от хуманитарно естество, например, когато съществуват съществени основания да се счита, че то явно ще застраши живота или здравето на издирваното лице. Изпълнението на европейската заповед за арест трябва да се извърши възможно най-скоро след отпадане на тези основания. Изпълняващият съдебен орган следва незабавно да уведоми издаващия съдебен орган и заедно да насрочат нова дата за предаване. В този случай то следва да се състои в десетдневен срок от така съгласуваната дата.

[...]“.

Италианското право

- 12 Член 2 от Legge n. 69 — Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (Закон № 69 за приемане на разпоредби за привеждане на вътрешното право в съответствие с Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки) от 22 април 2005 г. (GURI, бр. 98 от 29 април 2005 г., стр. 6, наричан по-нататък „Закон № 69/2005“), в редакцията му съгласно Decreto legislativo n. 10 (Законодателен декрет № 10) от 2 февруари 2021 г. (GURI, бр. 30 от 5 февруари 2021 г., наричан по-нататък „Законодателен декрет № 10 от 2021 г.“), приложима към фактите по главното производство, гласи:

„Изпълнението на европейската заповед за арест в никакъв случай не може да води до нарушаване на върховните принципи, установени в конституционния ред на държавата, на неотменимите права на лицето, признати от Конституцията, на основните права и на основните правни принципи, залегнали в член 6 [ДЕС], или на основните права, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. [(наричана по-нататък „ЕКПЧ“)] [...]“.

13 Съгласно член 18 от този закон:

„Апелативният съд отказва предаването в следните случаи:

- а) когато престъплението, посочено в европейската заповед за арест, е амнистирано по смисъла на италианското законодателство, ако компетентна в това отношение е италианската държава;
- б) когато се окаже, че по отношение на издирваното лице за същите деяния в Италия са постановени влязла в сила присъда или определение за прекратяване на наказателното производство, което не подлежи на обжалване, или е налице влязла в сила присъда в друга държава — членка на Европейския съюз, като в случай на осъдителна присъда наказанието вече е изтърпяно или е в процес на изтърпяване, или вече не може да се изтърпи по силата на правото на държавата, постановила присъдата;
- с) когато лицето, за което е издадена европейска заповед за арест, не е навършило 14-годишна възраст към момента на извършване на престъплението“.

14 В редакцията си преди влизането в сила на Законодателен декрет № 10 от 2021 г. член 18 от Закон № 69/2005 е предвиждал:

„Апелативният съд отказва предаването:

[...]

- р) когато лицето, чието предаване се иска, е бременна жена или е майка на деца на възраст под три години, които живеят с нея, освен ако в случай на европейска заповед за арест, издадена в хода на производството, изискванията за защита, които са в основата на ограничителната мярка на издаващия съдебен орган, са от изключително значение;

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 15 На 26 юни 2020 г. белгийските съдебни органи издават европейска заповед за арест по отношение на GN с оглед на изпълнението на наказание лишаване от свобода за срок от пет години, наложено от Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen (Първоинстанционен съд Антверпен, отделение Антверпен, Белгия) със задочно постановена присъда за престъпления, свързани с трафик на хора и улесняване на незаконната имиграция, извършени в Белгия между 18 септември 2016 г. и 5 август 2017 г.
- 16 GN е арестувана в Болоня (Италия) на 2 септември 2021 г. В момента на арестуването си тя е била заедно със сина си, роден във Ферара (Италия) на 10 ноември 2018 г., с когото е живеела. Освен това тя е била бременна с второ дете, което е родено на 10 май 2022 г.
- 17 По време на разпита, проведен на 3 септември 2021 г., GN не е дала съгласието си да бъде предадена на белгийските съдебни органи. След провеждане на съдебно заседание на 17 септември 2021 г. Corte d'appello di Bologna (Апелативен съд Болоня, Италия), в качеството си на изпълняващ съдебен орган, отправя искане до белгийските съдебни органи да му предоставят информация, първо, относно начина, по който в Белгия се

изпълняват наказанията, наложени на майките, живеещи с ненавършили пълнолетие деца, второ, относно режима на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, на който би била подложена GN в случай на предаване, трето, относно мерките, които биха били взети по отношение на детето ѝ, ненавършило пълнолетие, и четвърто, относно възможността за възобновяване на съдебното производство, приключило със задочно постановено съдебно решение.

- 18 С акт от 5 октомври 2021 г. Parquet d'Anvers (Прокурорска служба Антверпен, Белгия) уведомява Corte d'appello di Bologna (Апелативен съд Болоня), че отговорите на поставените въпроси са от компетентността на Service public fédéral Justice (Федерална публична служба „Правосъдие“, Белгия).
- 19 С решение от 15 октомври 2021 г. Corte d'appello di Bologna (Апелативен съд Болоня) отказва да предаде GN на белгийските съдебни органи и разпорежда незабавното ѝ освобождаване. Всъщност поради липсата на отговор от страна на белгийските съдебни органи на въпросите на тази юрисдикция последната счита, че не е сигурно, че правният ред на издаващата държава членка включва режим на лишаване от свобода, сравним с този на изпълняващата държава членка, който защитава правото на майката да не бъде лишена от връзката с децата си и да се грижи за тях, и който осигурява на децата необходимите заведения за грижи и семейно подпомагане, гарантирани както от италианската конституция, така и от член 3 от Конвенцията за правата на детето и член 24 от Хартата.
- 20 Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия), който е запитващата юрисдикция, е сезиран с протест от Procuratore generale presso la Corte d'appello di Bologna (главен прокурор към Апелативен съд Болоня, Италия) и с жалба от GN срещу това съдебно решение.
- 21 Запитващата юрисдикция констатира, че разпоредбата на Закон № 69/2005, изрично предвиждаща случая, в който европейска заповед за арест се отнася до бременна жена или майка на деца на възраст под три години, живеещи с нея, като хипотеза, в която не се допуска изпълнение на съответната заповед, е отменена със Законодателен декрет № 10 от 2021 г., за да се приведе италианското законодателство в съответствие с Рамково решение 2002/584, което не споменава такъв случай сред хипотезите, в които не се допуска изпълнение на европейска заповед за арест или в които изпълнението може да бъде отказано.
- 22 Тази юрисдикция обаче счита, че ако в правния ред на издаващата държава членка не са предвидени мерки за защита на правото на децата да не бъдат лишени от своята майка, сравними с предвидените в италианското право, предаването на майката би довело до нарушение на основните права, защитени с италианската конституция и с ЕКПЧ.
- 23 При това положение европейската заповед за арест попадала в обхвата на област, която е предмет на пълна хармонизация. При тези условия запитващата юрисдикция иска да се установи дали Рамково решение 2002/584 забранява на изпълняващия съдебен орган да откаже да изпълни европейска заповед за арест, издадена по отношение на майка на малки деца, при положение че предаването ѝ би било в противоречие с правото на тази майка на зачитане на личния и семейния живот, както и с висшия интерес на децата ѝ. При утвърдителен отговор запитващата юрисдикция иска да се установи дали това рамково решение е съвместимо с член 7 и член 24, параграф 3 от Хартата във връзка по-специално с практиката на Европейския съд по правата на човека относно член 8 от ЕКПЧ.

- 24 При тези обстоятелства Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Трябва ли член 1, параграфи 2 и 3, и членове 3 и 4 от [Рамково решение 2002/584] да се тълкуват в смисъл, че не позволяват на изпълняващия съдебен орган да откаже или във всеки случай да отложи предаването на майка, която живее с ненавършили пълнолетие деца?
  - 2) При утвърдителен отговор на първия въпрос, съвместими ли са член 1, параграфи 2 и 3 и членове 3 и 4 от [Рамково решение 2002/584] с член 7 и член 24, параграф 3 от [Хартата], с оглед и на практиката на Европейския съд по правата на човека относно член 8 от ЕКПЧ и на общите конституционни традиции на държавите членки, доколкото те изискват предаването на майката, като се прекъсват връзките ѝ с ненавършилите пълнолетие деца, с които живее, без да се вземе предвид най-добрият интерес на детето?“.

Производството пред Съда

- 25 Запитващата юрисдикция отправя искане преюдициално запитване по настоящото дело да бъде разгледано по реда на бързото производство по член 105 от Процедурния правилник на Съда.
- 26 Тази юрисдикция изтъква, че главното производство засяга основните права на бременна жена и на нейното малко дете, което живее с нея, а също така, че провеждането на бързо производство е необходимо, за да се премахне продължаващата несигурност относно бъдещото упражняване на родителските права върху това дете. Осен това поставените въпроси повдигали проблеми, които били общи за значителен брой висящи дела пред съдилищата на държавите членки и които следва да бъдат разгледани във възможно най-кратки срокове.
- 27 Член 105, параграф 1 от Процедурния правилник предвижда, че по искане на запитващата юрисдикция или, по изключение, служебно, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат, председателят на Съда може да реши определено преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързото производство, в отклонение от разпоредбите на този правилник, когато естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове.
- 28 В това отношение е важно да се припомни, че бързото производство е процесуален способ, който следва да се прилага в случай на извънредна неотложност (решение от 21 декември 2021 г., *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, т. 37 и цитираната съдебна практика).
- 29 В настоящия случай на 11 май 2022 г., след изслушване на съдията докладчик и на генералния адвокат, председателят на Съда решава да отхвърли искането, посочено в точка 25 от настоящото решение.
- 30 Всъщност от акта за преюдициално запитване е видно, че GN е била незабавно освободена в изпълнение на решението от 15 октомври 2021 г. на Corte d'appello di Bologna (Апелативен съд Болоня). Освен това информацията, предоставена на Съда от запитващата юрисдикция, не доказва наличието на риск за упражняването на родителските права по отношение на

децата на GN по време на разглеждането на настоящото преюдициално запитване. Евентуалната несигурност относно последиците, които решението, слагащо край на главното производство, има върху това упражняване на родителски права, или фактът, че поставените въпроси потенциално засягат голям брой лица или правни положения, не представляват сами по себе си съображения, установяващи извънредна неотложност, която обаче е необходима, за да се обоснове разглеждане на делото по реда на бързото производство (вж. в този смисъл решения от 22 септември 2022 г., *Bundesrepublik Deutschland* (Спиране по административен ред на решението за прехвърляне), C-245/21 и C-248/21, EU:C:2022:709, т. 34, и от 9 ноември 2023 г., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Понятие за тежки посегателства), C-125/22, EU:C:2023:843, т. 30).

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 31 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 1, параграфи 2 и 3 от Рамково решение 2002/584 във връзка с член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска изпълняващият съдебен орган да откаже предаването на лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, с мотива, че това лице е майка на малки деца, живеещи с нея.
- 32 С оглед на изложеното от тази юрисдикция първият въпрос следва да се разбира в смисъл, че се основава на предпоставката, че лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест в главното производство, е майка на две малки деца, живеещи с нея, като интересът на тези деца е да продължат да поддържат редовно лични отношения и преки контакти с майка си. В този контекст посочената юрисдикция иска да се установи дали може да откаже да изпълни тази заповед за арест на основание член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584 във връзка с член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата, тъй като предаването на въпросното лице би могло да го лиши от такива отношения и контакти с децата му.
- 33 Най-напред е важно да се припомни, че както принципът на взаимно доверие между държавите членки, така и принципът на взаимно признаване, който самият се опира на реципрочното доверие между последните, имат основно значение в правото на Съюза, тъй като позволяват създаването и поддържането на пространство без вътрешни граници. По-конкретно, принципът на взаимно доверие изисква, що се отнася по-специално до пространството на свобода, сигурност и правосъдие, от всяка от тези държави да приеме, освен когато са налице изключителни обстоятелства, че всички други държави членки зачитат правото на Съюза, и по-специално признатите от него основни права (решения от 22 февруари 2022 г., *Openbaar Ministerie* (Съд, създаден със закон в издаващата държава членка), C-562/21 PPU и C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, т. 40, и от 31 януари 2023 г., *Puig Gordi* и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 93).
- 34 Затова, когато прилагат правото на Съюза, от държавите членки може да се изисква да презумират зачитането на основните права от останалите държави членки, поради което нямат възможност не само да изискват от друга държава членка ниво на национална защита на основните права, по-високо от осигуряваното от правото на Съюза, но и, освен в изключителни случаи, да проверят дали тази друга държава членка действително е зачела

в конкретния случай основните гарантирани от Съюза права (становище 2/13 (Присъединяване на Европейския съюз към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г., EU:C:2014:2454, т. 192, и решение от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 94).

- 35 В този контекст целта на Рамково решение 2002/584 е чрез въвеждането на опростена и ефикасна процедура за предаване на осъдени или заподозрени в нарушаване на наказателния закон лица да улесни и ускори съдебното сътрудничество, за да допринесе за осъществяването на целта на Съюза да се превърне в пространство на свобода, сигурност и правосъдие въз основа на високата степен на доверие, която трябва да съществува между държавите членки (решение от 22 февруари 2022 г., Openbaar Ministerie (Съд, създаден със закон в издаващата държава членка), C-562/21 PPU и C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, т. 42 и цитираната съдебна практика).
- 36 Принципът на взаимното признаване, който съгласно съображение 6 от Рамково решение 2002/584 представлява „крайтъгълен камък“ на съдебното сътрудничество по наказателни дела, намира приложение в член 1, параграф 2 от това рамково решение, който прогласява правилото, че държавите членки са длъжни да изпълняват всяка европейска заповед за арест въз основа на този принцип и в съответствие с разпоредбите на посоченото рамково решение (решение от 22 февруари 2022 г., Openbaar Ministerie (Съд, създаден със закон в издаващата държава членка), C-562/21 PPU и C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, т. 43 и цитираната съдебна практика).
- 37 От това следва, от една страна, че изпълняващите съдебни органи по принцип могат да откажат да изпълнят европейска заповед за арест, само в случаите, предвидени в Рамково решение 2002/584, както е тълкувано от Съда. От друга страна, изпълнението на европейската заповед за арест е принципът, а отказът същата да бъде изпълнена, е предвиден като изключение, което трябва да се тълкува стриктно (решение от 18 април 2023 г., E. D. L. (Основание за отказ поради заболяване) C-699/21, EU:C:2023:295, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 38 Това рамково решение обаче не предвижда, че изпълняващият съдебен орган може да откаже да изпълни европейска заповед за арест единствено поради обстоятелството, че лицето, по отношение на което е издадена такава заповед за арест, е майка на малки деца, които живеят с нея. С оглед на принципа на взаимно доверие, който е в основата на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, всъщност съществува презумпция, че условията на режима на лишаване от свобода на майката на такива деца и организирането на поемането на грижите за тях в издаващата държава членка са приспособени към подобно положение, било то в затвор или при прилагане на алтернативни мерки, позволяващи тази майка да остане на разположение на съдебните органи на съответната държава членка или децата да бъдат настанени извън тази среда.
- 39 При все това от член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584 следва, че то няма за последица изменение на задължението за спазване на основните права, гарантирани от Хартата.
- 40 В това отношение е важно да се припомни, от една страна, че член 7 от Хартата прогласява правото на всеки на зачитане на неговия личен и семеен живот и от друга страна, че член 24, параграф 2 от Хартата предвижда, че при всички действия, които се предприемат от публичните власти или частни институции по отношение на децата, висшият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение.

- 41 Както следва от член 3, параграф 1 от Международната конвенция за правата на детето, на който изрично се позовават разясненията по член 24 от Хартата, параграф 2 от последния посочен член се прилага и за решения, които, подобно на европейската заповед за арест, издадена по отношение на майка на малки деца, нямат за адресати тези деца, но имат важни последици за тях (вж. в този смисъл решение от 11 март 2021 г., *État belge* (Връщане на родител на ненавършило пълнолетие лице), С-112/20, EU:C:2021:197, т. 36 и 37).
- 42 При все това възможността родителят и неговото дете да бъдат заедно, представлява основен елемент на семейния живот (решение от 14 декември 2021 г., Столична община, район „Панчарево“, С-490/20, EU:C:2021:1008, т. 61). Всъщност член 24, параграф 3 от Хартата прогласява правото на всяко дете да поддържа редовно лични отношения и преки контакти с двамата си родители, освен когато това е против неговия интерес. Както изтъкват *Procuratore generale presso la Corte d'appello di Bologna* (главен прокурор към Апелативен съд Болоня), Съветът на Европейския съюз и Европейската комисия, определянето на висшия интерес на детето е въпрос на преценка, при която трябва да се вземат предвид всички обстоятелства по случая (вж. по аналогия решения от 26 март 2019 г., *SM* (Дете, поставено под алжирския режим кафала), С-129/18, EU:C:2019:248, т. 73, от 14 януари 2021 г., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Връщане на непридружено ненавършило пълнолетие лице), С-441/19, EU:C:2021:9, т. 46 и 60, и от 11 март 2021 г., *État belge* (Връщане на родител на ненавършило пълнолетие лице), С-112/20, EU:C:2021:197, т. 27).
- 43 Ако, за да гарантира пълното прилагане на принципите на взаимно доверие и взаимно признаване, които са в основата на функционирането на механизма на европейската заповед за арест, всяка държава членка трябва да осигури под контрола на Съда запазването на изискванията, присъщи на основните права, гарантирани в член 7 от Хартата, както и в член 24, параграфи 2 и 3 от нея, като се въздържа от всякакви мерки, които могат да засегнат тези права, то съществуването на реален риск лицето, за което се отнася европейска заповед за арест, и/или неговите деца да претърпят нарушение на тези основни права в случай на предаване на това лице на издаващия съдебен орган, може да позволи на изпълняващия съдебен орган по изключение да не изпълни тази европейска заповед за арест на основание член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584 (вж. в този смисъл решения от 22 февруари 2022 г., *Openbaar Ministerie* (Съд, създаден със закон в издаващата държава членка), С-562/21 PPU и С-563/21 PPU, EU:C:2022:100, т. 46, и от 31 януари 2023 г., *Puig Gordi* и др., 158/21, EU:C:2023:57, т. 72 и 96).
- 44 В това отношение е важно да се подчертае, че преценката на посочения в предходната точка риск трябва да се извърши от изпълняващия съдебен орган в съответствие със стандартите за закрила на гарантираните от законодателството на Съюза основни права (вж. в този смисъл решение от 5 април 2016 г., *Aranyosi и Căldăraru* (С-404/15 и С-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 88). Следователно обстоятелството, че този орган не е сигурен дали в издаващата държава членка са налице условия, сравними с тези в изпълняващата държава членка, що се отнася до лишаването от свобода на майки на малки деца и поемането на грижите за последните, не позволява да се приеме за доказано съществуването на подобен риск.
- 45 За сметка на това, когато изпълняващият съдебен орган, който трябва да вземе решение относно предаването на лице, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, разполага с данни за наличието на такъв риск било поради системни или общи недостатъци във връзка с условията на лишаване от свобода на майките на малки деца или

с условията на поемане на грижите за последните в издаващата държава членка, или поради недостатъци във връзка с тези условия, засягащи по-специално обективно определима група лица, като например децата с увреждания, този орган трябва да провери конкретно и точно дали са налице сериозни и потвърдени основания да се счита, че съответните лица ще бъдат изложени на посочения риск поради такива условия.

- 46 Затова изпълняващият съдебен орган трябва да прецени дали действително съществува риск от нарушение на основните права, гарантирани с член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата, в рамките на двуетапна проверка, предполагаща анализ въз основа на различни критерии, така че тези етапи не следва да се смесват и трябва да се провеждат последователно (вж. в този смисъл решение от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 101, 109 и 110).
- 47 За тази цел в рамките на първия етап изпълняващият съдебен орган трябва да определи дали съществуват обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни, доказващи наличието в издаващата държава членка на реален риск от нарушаване на тези основни права поради недостатъци като посочените в точка 45 от настоящото решение. Тези данни могат да произтичат по-конкретно от решения на международни юрисдикции, от решения, доклади и други документи, съставени от органите на Съвета на Европа, или произтичащи от системата на Обединените нации, както и от информацията, съдържаща се в базата данни на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) относно условията в местата за лишаване от свобода в Съюза (Criminal Detention Database) (вж. в този смисъл решения от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru, C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 89, и от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 102).
- 48 В рамките на втория етап изпълняващият съдебен орган трябва да провери конкретно и точно до каква степен недостатъците, установени на първия етап от проверката, визиран в предходната точка от настоящото решение, могат да окажат влияние върху условията на лишаване от свобода на лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, или върху условията за поемане на грижите за неговите деца и дали с оглед на личното им положение съществуват сериозни и потвърдени основания да се приеме, че това лице или неговите деца ще бъдат изложени на реален риск от нарушаване на посочените основни права (вж. в този смисъл решения от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru, C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 94 и от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 106).
- 49 За тази цел, ако счете, че не разполага с всички необходими данни, за да вземе решение относно предаването на съответното лице, изпълняващият съдебен орган следва на основание член 15, параграф 2 от Рамково решение 2002/584 да поиска от издаващия съдебен орган незабавно да му предостави всяка допълнителна информация, която счита за необходима, относно условията, при които се предвижда това лице да бъде задържано и да се организира поемането на грижите за децата му в съответната държава членка (вж. в този смисъл решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 95).
- 50 В това отношение е важно да се подчертае, че информацията, която изпълняващият съдебен орган има право да поиска, може да се отнася както до първия, така и до втория етап на проверката, която този орган трябва да извърши в съответствие с точка 46 от настоящото решение. Изпълняващият съдебен орган обаче не може да поиска от издаващия съдебен орган информация, отнасяща се единствено до втория етап от тази проверка, когато счита,

че не е установено наличието на системни или общи недостатъци или на недостатъци, засягащи обективно определима група от лица, към която принадлежат съответното лице или неговите деца, като посочените в точка 45 от настоящото решение (вж. в този смисъл решение от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 135).

- 51 Съгласно член 15, параграф 2 от Рамково решение 2002/584 изпълняващият съдебен орган може да определи срок за получаването на допълнителната информация, която е поискал от издаващия съдебен орган. Въпросният срок трябва да бъде съобразен с конкретния случай, за да се предостави на последния посочен орган необходимото време за събирането на споменатата информация, като при необходимост бъде поискана помощ от централния орган или от един от централните органи на издаващата държава членка по смисъла на член 7 от това рамково решение. Съгласно член 15, параграф 2 от разглежданото рамково решение посоченият срок трябва обаче да отчита необходимостта от спазването на посочените в член 17 срокове (решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru, C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 97).
- 52 От своя страна издаващият съдебен орган е длъжен да предостави на изпълняващия съдебен орган исканата допълнителна информация, като в противен случай би се нарушил принципът на лоялно сътрудничество (вж. в този смисъл решения от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru, C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 97, и от 25 юли 2018 г., Generalstaatsanwaltschaft (Условия на лишаване от свобода в Унгария), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, т. 64).
- 53 Всъщност, за да се гарантира по-специално, че функционирането на европейската заповед за арест няма да бъде блокирано, задължението за лоялно сътрудничество, прогласено в член 4, параграф 3, първа алинея ДЕС, трябва да е водещо в диалога между изпълняващите и издаващите съдебни органи (решения от 25 юли 2018 г., Generalstaatsanwaltschaft (Условия на лишаване от свобода в Унгария), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, т. 104, и от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 131).
- 54 В случай че издаващият съдебен орган не отговори задоволително на искането за допълнителна информация, отправено от изпълняващия съдебен орган, последният би трябвало да извърши цялостна преценка на всички данни, с които разполага, в рамките на всеки от двата етапа, припомнени в точки 47 и 48 от настоящото решение (вж. в този смисъл решение от 25 юли 2018 г., Generalstaatsanwaltschaft (Условия на лишаване от свобода в Унгария) (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, т. 114).
- 55 Само когато с оглед на всички данни, с които разполага, включително с оглед на евентуалната липса на предоставени от издаващия съдебен орган гаранции, изпълняващият съдебен орган приеме, от една страна, че са налице недостатъци в издаващата държава членка като посочените в точка 45 от настоящото решение и от друга страна, че са налице сериозни и потвърдени основания да се счита, че с оглед на личното положение на заинтересованото лице и/или неговите деца те ще бъдат изложени на реален риск от нарушаване на основните права, гарантирани в член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата, тогава на основание член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584 изпълняващият съдебен орган следва да се въздържа да изпълни европейската заповед за арест, издадена по отношение на това лице. В обратната хипотеза изпълняващият съдебен орган е длъжен да изпълни посочената заповед в съответствие със задължението, установено в член 1, параграф 2 от това рамково решение.

- 56 Накрая, във връзка с възможността предаването да се отложи, спомената от запитващата юрисдикция в първия ѝ въпрос, е важно да се уточни, че макар на основание член 23, параграф 4 от Рамково решение 2002/584 да е възможно да се отложи предаването на лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, отлагането може да бъде само временно, по изключение и поради сериозни причини от хуманитарно естество. Освен това, с оглед на текста на споменатата разпоредба, както и на общата структура на член 23 от посоченото рамково решение, подобно спиране не е възможно за значителен период от време (вж. в този смисъл решение от 18 април 2023 г., E. D. L. (Основание за отказ поради болест), C-699/21, EU:C:2023:295, т. 51).
- 57 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 1, параграфи 2 и 3 от Рамково решение 2002/584, разглеждан в светлината на член 7 и на член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска изпълняващият съдебен орган да откаже да предаде лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, по съображение че това лице е майка на малки деца, които живеят с нея, освен ако, първо, посоченият орган разполага с данни, които доказват наличието на реален риск от нарушаване на основното право на зачитане на личния и семейния живот на въпросното лице, гарантирано в член 7 от Хартата, и на висшия интерес на децата му, защитен в член 24, параграфи 2 и 3 от тази харта, поради системни или общи недостатъци във връзка с условията на лишаване от свобода на майките на малки деца и във връзка с условията на поемане на грижите за тези деца в издаващата държава членка, и второ, ако са налице сериозни и потвърдени основания да се счита, че с оглед на личното си положение съответните лица ще бъдат изложени на този риск поради подобни условия.

По втория въпрос

- 58 Предвид отговора на първия въпрос не е необходимо да се отговаря на втория въпрос.

По съдебните разноски

- 59 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 1, параграфи 2 и 3 от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки, изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г., разглеждан в светлината на член 7 и на член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата на основните права на Европейския съюз,

трябва да се тълкува в смисъл, че

не допуска изпълняващият съдебен орган да откаже да предаде лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, по съображение че това лице е майка

на малки деца, които живеят с нея, освен ако, първо, посоченият орган разполага с данни, които доказват наличието на реален риск от нарушаване на основното право на зачитане на личния и семейния живот на въпросното лице, гарантирано в член 7 от Хартата на основните права, и на висшия интерес на децата му, защитен в член 24, параграфи 2 и 3 от тази харта, поради системни или общи недостатъци във връзка с условията на лишаване от свобода на майките на малки деца и във връзка с условията на поемане на грижите за тези деца в издаващата държава членка, и второ, ако са налице сериозни и потвърдени основания да се счита, че с оглед на личното си положение съответните лица ще бъдат изложени на този риск поради подобни условия.

Подписи